

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування

Навчально-науковий інститут права та гуманітарних наук
Кафедра богослов'я та соціально-гуманітарних дисциплін

08-09-14М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять та виконання самостійної роботи
з навчальної дисципліни «Етичні стандарти правничої діяльності»
для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня
за освітньо-професійною програмою «Право» спеціальності D8
Право денної та заочної форми навчання

Рекомендовано науково-
методичною радою
з якості ННПГН
Протокол № 6 від 10.02.2026 р.

Рівне – 2026

Методичні вказівки до практичних завдань та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Етичні стандарти правничої діяльності» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за освітньо-професійною програмою «Право» спеціальності D8 Право галузі знань D8 бізнес, адміністрування та право, денної та заочної форми навчання [Електронне видання] / Мельничук Ю. І. Рівне : НУВГП, 2026. 28 с.

Укладачі: Мельничук Ю. І., к.філос.н., доцент, доцент кафедри богослов'я та соціально-гуманітарних дисциплін.

Відповідальний за випуск: Мельничук Юлія Іванівна, к.філос.н., доцент, в.о. завідувача кафедри богослов'я та соціально-гуманітарних дисциплін.

Керівник групи забезпечення спеціальності D8 Право

Швець О. М.

Попередня версія методичних вказівок 07-05-26М

ЗМІСТ

1. Передмова.....	3
2. Опис навчальної дисципліни та її структура.....	6
3. Плани практичних занять	9
4. Рекомендована література.....	26

© Ю. І. Мельничук, 2026

© НУВГП, 2026

ПЕРЕДМОВА

Етичні стандарти правничої діяльності - це система принципів, норм і правил поведінки, що визначають професійну культуру юриста, його відповідальність перед суспільством та клієнтами, а також забезпечують довіру до правничої професії. Вони охоплюють як міжнародні, так і національні підходи до професійної етики, формують основу для справедливого правосуддя, захисту прав людини та утвердження верховенства права.

Вивчення цієї навчальної дисципліни є надзвичайно важливим для магістрів-правників, адже саме на рівні магістерської підготовки закладається здатність не лише знати закон, але й діяти відповідально, добросовісно та незалежно. Етичні стандарти допомагають майбутнім юристам усвідомити свою роль у суспільстві, розвинути критичне мислення щодо професійних дилем та навчитися застосовувати моральні принципи у різних видах юридичної практики.

Метою викладання навчальної дисципліни - формування у студентів розуміння етичних засад правничої професії, правових та цивілізаційних цінностей як основи професійної етики правника, розуміння міжнародних та національних стандартів етичної поведінки, розвинути здатність аналізувати актуальні проблеми професійної етики та застосовувати етичні принципи у різних видах юридичної практичної діяльності, виховати відповідальність і добросовісність як ключові складові правничої культури.

Основними завданнями дисципліни є: розгляд концептуальних основ професійної етики; опрацювання міжнародних та національних професійних стандартів; дослідження сучасних викликів та етичних дилем у правничій практиці; формування розуміння етики правосуддя та особливостей професійної етики представників юридичної діяльності; сприяння формуванню у студентів добросовісності,

незалежності та культури професійної діяльності; розвиток готовності до постійного вдосконалення та дотримання моральних стандартів; виховання усвідомлення особистої та професійної відповідальності юриста перед суспільством.

Методичні вказівки створені для того, щоб допомогти студентам системно опрацьовувати матеріал дисципліни, організувати практичні заняття та самостійну роботу. Вони спрямовані на формування навичок аналізу етичних ситуацій, застосування стандартів професійної поведінки у практичних кейсах та розвиток критичного мислення щодо сучасних викликів правничої етики.

Компетентності:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК4. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК5. Здатність спілкуватися іноземною мовою у професійній сфері як усно, так і письмово.

ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК7. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

СК6. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію.

СК8. Здатність застосовувати медіацію та інші правові інструменти альтернативного позасудового розгляду та вирішення правових спорів.

СК11. Здатність критично оцінювати ефективність представництва і захисту прав, свобод та інтересів клієнтів.

СК12. Здатність розвивати та утверджувати етичні стандарти правничої діяльності, стандарти професійної незалежності та відповідальності правника.

СК13. Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією. Програмні результати навчання:

Програмні результати навчання:

РН2. Співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами.

РН3. Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.

РН4. Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки.

РН5. Вільно спілкуватися порівняно іноземною мовою (однією з офіційних мов Ради Європи) усно і письмово.

РН6. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.

РН7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.

РН8. Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності.

РН17. Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування різних сферах професійної діяльності.

Методичні вказівки створені для того, щоб допомогти студентам системно опрацьовувати матеріал навчальної дисципліни, організовувати практичні заняття та самостійну роботу. Вони спрямовані на формування навичок аналізу

етичних ситуацій, застосування стандартів професійної поведінки у практичних кейсах та розвиток критичного мислення щодо сучасних викликів правничої етики.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ЇЇ СТРУКТУРА

1.1. Тематика практичних занять

№	Назва теми	К-сть годин, д.ф.н.	К-сть годин, з.ф.н
1	Тема 1.Правові та цивілізаційні цінності як концептуальна основа професійної етики правника	2	-
2	Тема 2. Міжнародноправове регулювання етичних стандартів у професійній діяльності правника.	2	2
3	Тема 3. Національні етичні стандарти правничої діяльності.	2	2
4	Тема 4. Етика правосуддя. Суддівська етика	2	1
5	Тема 5. Етичні основи професійної діяльності прокурора, адвоката та приватного виконавця.	2	1
6	Тема 6. Професійна етика представників інших юридичних професій.	2	1
7	Тема 7. Етика та відповідальність правника.	2	1
	Всього	14	8

1.2. Порядок оцінювання програмних результатів навчання

Контроль знань здобувачів вищої освіти проводиться в усній та/або письмовій та в комп'ютерній формах і оцінюється в межах 100 балів (до 60 балів поточна складова оцінювання та до 40 балів за сумою двох модулів по модульній складовій оцінювання).

Здобувач вищої освіти набирає бали за виконання певних навчальних завдань (виконання практичної, самостійної роботи, опитування за матеріалом, тощо) в межах тем навчальної дисципліни.

Для отримання заліку з даної навчальної дисципліни, здобувачу вищої освіти потрібно набрати більше або рівне 60 балів, за сумою усіх видів навчальних завдань, відповідно до складових оцінювання.

Критерії оцінювання

Основні критерії, що характеризують рівень компетентності здобувача вищої освіти при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролю з навчальної дисципліни: виконання всіх видів навчальної роботи, що передбачені силабусом; глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах; вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку; характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо); вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач; вміння аналізувати достовірність одержаних результатів; своєчасність виконання; дотримання вимог до оформлення.

Критерії оцінювання практичних завдань (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру, порушені терміни виконання та вимоги до оформлення;

60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки, порушені терміни виконання та вимоги до оформлення;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (висновки, оформлення тощо);

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

*Критерії оцінювання ситуаційних вправ та інших завдань творчого характеру** (% від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало, порушені терміни виконання;

60% – завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження здобувача вищої освіти недостатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог до термінів та оформлення;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки не системного характеру;

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

*у разі колективного виконання завдань передбачається розподіл балів між виконавцями

Підсумкова складова оцінювання передбачає складання двох модульних контролів у тестовій формі на навчальній платформі Moodle через Центр незалежного оцінювання НУВГП. Кожен модуль включає завдання множинного вибору, які поділяються на три рівні складності: достатній рівень (запитання з однією правильною відповіддю із п'яти запропонованих варіантів), вище достатнього (запитання із

декількома правильними відповідями із п'яти запропонованих варіантів), високого рівня складності (ситуативні завдання).

2. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Правові та цивілізаційні цінності як концептуальна основа професійної етики правника

План:

1. Генеза правничої етики: від античних чеснот до сучасних міжнародних стандартів.
2. Категорії етики: добро і зло як вихідні етичні категорії.
3. Система моральної регуляції: моральні цінності та ідеали, норми та принципи моралі, сенс життя.
4. Призначення та основні властивості моралі: нормативність, оцінюваність, імперативність.
5. Категорії моральної свідомості: переконання, моральні почуття, оцінки.
6. Правові та цивілізаційні цінності як основа професійної етики правника.
7. Цивілізаційні цінності як фундамент права (антропоцентризм, верховенство права, гуманізм та толерантність у діяльності юриста).
8. Система професійних цінностей правника (незалежність та самоврядність, конфіденційність, уникнення конфлікту інтересів, чесність)
9. Етичні дилеми: конфлікт між особистою мораллю та професійним обов'язком.

Поняття до теми: моральні цінності, моральні ідеали, норми та принципи моралі, сенс життя, нормативність моралі, оцінюваність моралі, імперативність моралі, добро і зло, моральна свідомість, правові та цивілізаційні цінності, антропоцентризм, верховенство права, конфіденційність,

чесність.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення поняття «правові цінності» та «цивілізаційні цінності».
2. Назвіть основні властивості моралі та поясніть їх значення для юриста.
3. Що означає імперативність моралі? Наведіть приклади з правничої практики.
4. Поясніть співвідношення категорій «добро» і «зло» у професійній етиці.
5. Які елементи складають моральну свідомість?
6. Які античні чесноти (наприклад, мудрість, мужність, справедливість) стали фундаментом для сучасних кодексів професійної етики юристів?
7. Чому категорії «добро» і «зло» в юриспруденції не можуть бути суто суб'єктивними? Як вони корелюють із поняттями «законність» та «свавілля»?
8. У чому полягає відмінність між моральною нормою та моральним ідеалом у житті правника? Що є «сенсом життя» в межах правничої професії - успіх чи служіння правосуддю?
9. Поясніть, чому професійна етика правника має характер «внутрішнього закону». Чим моральна санкція (докір сумління, осуд колег) відрізняється від правової?
10. Як моральні почуття (совість, сором, професійна гордість) впливають на прийняття процесуальних рішень? Чи може суддя бути абсолютно вільним від емоційних оцінок?
11. Як принцип «людина як найвища цінність» змінює роль прокурора або слідчого у кримінальному процесі?
12. Чи може етичний правник виконувати «аморальний закон»? Аргументуйте свою позицію, спираючись на цивілізаційні цінності.
13. Де проходить межа між професійною толерантністю юриста та необхідністю принципового реагування на

- правопорушення?
14. Від яких чинників (окрім політичного тиску) має бути незалежним правник для збереження професійної етики?
 15. Чи існують винятки, коли етичний обов'язок вимагає розголошення таємниці клієнта? (Порівняйте етику адвоката та державні інтереси).
 16. Якщо релігійні чи моральні переконання юриста суперечать його професійному обов'язку (наприклад, захист особи, що вчинила злочин, який юрист особисто глибоко зневажає), який шлях вирішення дилеми є найбільш етичним згідно з міжнародними стандартами?

Творчі завдання

- ✓ Напишіть есе: «*Моральні цінності як основа правничої культури*».
- ✓ Підготуйте аргументи для дебатів: «*Правові норми без моральних цінностей не можуть забезпечити справедливість*».
- ✓ Розробіть кейс: ситуація, де юрист має обрати між інтересами клієнта та суспільним добром.

Методичні поради до теми: Опрацьовуючи тему, важливо звернути увагу на взаємозв'язок між правовими нормами та моральними цінностями суспільства. Студентам слід аналізувати, як цивілізаційні ідеали (справедливість, гідність, свобода) формують основу професійної етики юриста. Рекомендується зіставляти приклади правових норм із моральними категоріями «добро» і «зло», щоб зрозуміти, як вони впливають на практичні рішення.

Тема 2. Міжнародноправове регулювання етичних стандартів у професійній діяльності правника.

План

1. Поняття міжнародних етичних стандартів у правничій діяльності.
2. Основні міжнародні документи та акти, що регулюють професійну етику юристів (наприклад, Кодекс поведінки адвокатів, стандарти ООН, документи Ради Європи).
3. Порівняння міжнародних та національних етичних стандартів.
4. Роль міжнародних організацій у формуванні етичних принципів правничої діяльності.

Поняття до теми: *міжнародні етичні стандарти, професійна етика юриста, кодекс поведінки адвокатів, стандарти ООН щодо правничої діяльності, документи Ради Європи, гармонізація міжнародних і національних норм, професійна доброчесність, незалежність юриста, відповідальність перед суспільством.*

Питання для самоконтролю:

1. Який документ вважається «золотим стандартом» етики суддів у всьому світі?
2. У чому полягає різниця між «м'яким правом» (*soft law*) та обов'язковими нормами у контексті міжнародної етики?
3. Які вимоги до конфіденційності адвоката висуває Кодекс Ради адвокатських та правничих товариств Європи (ССВЕ) у випадку транскордонної діяльності?
4. Як міжнародні стандарти визначають межу між професійною активністю юриста та його політичною діяльністю?
5. Які санкції передбачені на міжнародному рівні за систематичне порушення етичних стандартів (на прикладі

виключення з професійних асоціацій)?

Творчі завдання (дискусійні теми)

1. Чи повинна етика українського правника повністю копіювати європейські стандарти, чи є місце для «національного колориту»?
2. Як Бангалорські принципи мають адаптуватися до використання суддями соціальних мереж та штучного інтелекту?
3. Чи існують вчинки юриста, які вважатимуться аморальними в будь-якій правовій системі світу (від США до Японії)?

Практичні завдання:

1. Компаративістський аналіз: порівняйте текст Присяги судді України та Бангалорських принципів. Випишіть 3 ключові тези, які збігаються, та знайдіть одну категорію, яка є в міжнародних принципах, але відсутня в національній присязі.
2. Робота з кейсом Ради адвокатських та правничих товариств Європи (ССВЕ) Український адвокат надає консультацію клієнту з Франції. Клієнт просить вчинити дії, які є законними в Україні, але суворо заборонені етичним кодексом адвокатів Франції.
 - *Завдання:* Користуючись Кодексом ССВЕ, визначте, правилами якої країни має керуватися адвокат.
3. Перегляньте виступ (або інтерв'ю) будь-якого відомого міжнародного юриста або судді ЄСПЛ. Оцініть його риторику на відповідність принципам стриманості та гідності. Підготуйте коротку інформацію (1 сторінка).

Джерела для аналізу до теми:

1. Бангалорські принципи поведінки суддів. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_j67#Text
2. Основні положення про роль адвокатів (Прийняті VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам у серпні 1990 року). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_835#Text

3. Основні принципи стосовно ролі юристів, прийняті восьмим Конгресом ООН із запобігання злочинності і поведження з правопорушниками; Гавана, 27 серпня – 7 вересня 1990 року. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/inshidokumenty/Basic%20principles%20regarding%20the%20role%20of%20lawyers_07091990.pdf
4. Керівні принципи ООН щодо ролі обвинувачів . URL: <https://kdkp.gov.ua/uploads/files/%D0%9A%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%BD%D1%96%20%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%BD%D1%86%D0%B8%D0%BF%D0%B8%20%D1%89%D0%BE%D0%B4%D0%BE%20%D1%80%D0%BE%D0%BB%D1%96%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%BA%D1%83%D1%80%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%B2.pdf>
5. ХАРТІЯ основних принципів європейської адвокатської професії. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU06301>
6. Кодекс поведінки європейських адвокатів. URL: [https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/inshidokumenty/kodeks_povedinky_yevropevskykh_advokativ\(ukr\).pdf](https://unba.org.ua/assets/uploads/legislations/inshidokumenty/kodeks_povedinky_yevropevskykh_advokativ(ukr).pdf)
7. Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства (Прийнято делегацією дванадцяти країн-учасниць на пленарному засіданні у Страсбурзі в жовтні 1988 року). URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU88332>
8. Висновок № 3 (2002) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо принципів та правил, які регулюють професійну поведінку суддів, зокрема, питання етики, несумісної поведінки та безсторонності. URL: https://court.gov.ua/userfiles/visn_3_2002.pdf
9. Рекомендації Rec (2000) 19 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо ролі прокуратури в системі кримінального правосуддя, ухвалені Комітетом Міністрів Ради Європи на 724 засіданні заступників міністрів 6 жовтня 2000 р. Судова влада України: Верховний Суд. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/Rec_2000_19_2000_10_6.pdf

Методичні поради до теми: при вивченні цієї теми варто акцентувати увагу на міжнародних документах (ООН, Рада Європи, Бангалорські принципи), які визначають стандарти поведінки юристів. Студентам слід порівнювати міжнародні та національні норми, аналізувати їхню гармонізацію та практичне застосування. Особливо корисно розглядати кейси, де

міжнародні стандарти допомагають вирішити етичні дилеми у правничій практиці.

Тема 3. Національні етичні стандарти правничої діяльності

План

1. Поняття національних етичних стандартів у правничій діяльності.
2. Основні джерела національних етичних норм (закони, кодекси професійної етики, внутрішні регламенти).
3. Роль професійних об'єднань (Асоціація адвокатів, суддівські організації тощо) у формуванні та дотриманні етичних стандартів.
4. Співвідношення національних етичних норм та міжнародних стандартів.
5. Практичне значення етичних стандартів для забезпечення доброчесності, незалежності та відповідальності юриста.

Поняття до теми: *національні етичні стандарти, кодекс професійної етики адвоката, суддівська етика, нотаріальна етика, професійна доброчесність, незалежність юриста, відповідальність перед суспільством, гармонізація етичних норм, професійна культура*

Питання для самоконтролю:

1. Які основні джерела національних етичних стандартів у правничій діяльності?
2. Чим відрізняється адвокатська етика від суддівської?
3. Яку роль відіграють професійні об'єднання у формуванні етичних норм?
4. Як національні стандарти співвідносяться з міжнародними?
5. Чому доброчесність є ключовою складовою професійної культури юриста?

Творчі завдання

- ✓ *Есе: «Національні етичні стандарти як основа довіри до правничої професії».*
- ✓ *Дискусія: «Чи достатньо національних етичних норм для забезпечення справедливості?».*
- ✓ *Розробіть власний «етичний кодекс юриста», спираючись на положення національних документів.*

Практичні завдання

1. Складіть таблицю «Національні етичні стандарти – Практичні приклади застосування».
2. Розгляньте ситуацію, коли адвокат діє відповідно до закону, але порушує положення Кодексу професійної етики. Запропонуйте рішення.
3. Підготуйте коротку презентацію про один із національних етичних документів (наприклад, Кодекс адвокатської етики) та його значення для професійної діяльності.

Джерела для аналізу до теми:

1. Кодекс суддівської етики. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001415-13#Text>
2. Правила адвокатської етики. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#Text>
3. Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001900-17#Text>
4. Правила професійної етики нотаріусів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0759-21#Text>
5. Правила етичної поведінки поліцейських. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16#Text>
6. Кодекс професійної етики приватних виконавців. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0007943-21#Text>

Методичні поради до теми: опрацьовуючи тему, необхідно

зосередитися на джерелах національних етичних норм: кодексах адвокатської, суддівської, нотаріальної етики. Важливо розуміти, як ці стандарти забезпечують доброчесність, незалежність та відповідальність юриста. Рекомендується аналізувати приклади дисциплінарної практики, щоб побачити, як порушення етичних норм впливає на професійну репутацію.

Змістовий модуль 2.

Тема 4. Етика правосуддя. Суддівська етика

План

1. Поняття етики правосуддя.
2. Основні принципи суддівської етики: незалежність, неупередженість, доброчесність, професійна компетентність, відповідальність.
3. Джерела суддівської етики: національні кодекси, міжнародні стандарти (Бангалорські принципи поведінки суддів, документи Ради Європи).
4. Роль суддівської етики у формуванні правничої культури та довіри до судової системи.

Поняття до теми: *етика правосуддя, суддівська етика, незалежність судді, неупередженість, доброчесність, професійна компетентність, відповідальність судді, Бангалорські принципи поведінки суддів, довіра суспільства до правосуддя*

Питання для самоконтролю:

1. Що таке етика правосуддя і чому вона є важливою?
2. Які основні принципи суддівської етики?
3. Які міжнародні документи регулюють поведінку суддів?

4. Чому незалежність судді є ключовою умовою справедливого правосуддя?
5. Як доброчесність судді впливає на довіру суспільства до судової системи?

Творчі завдання

- ✓ Есе: «Суддівська етика як гарантія справедливості та верховенства права».
- ✓ Дискусія: «Чи може суддя керуватися особистими моральними переконаннями у прийнятті рішень?».
- ✓ Розробіть власний «кодекс поведінки судді», спираючись на національні та міжнародні стандарти.

Джерела для аналізу до теми:

1. Кодекс суддівської етики. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001415-13#Text>
2. Бангалорські принципи поведінки суддів (2002 р.)
3. Загальна (Універсальна) хартія судді (1999 р.):
4. Основні принципи незалежності судових органів (ООН, 1985 р.):
5. Європейська хартія про закон про статус суддів (1998 р.)
6. Висновок №3 (2002) Консультативної ради європейських суддів (КРЕС)
7. Рекомендація СМ/Rec(2010)12 Комітету Міністрів Ради Європи
8. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» (ст. 56-58)
9. Рішення Вищої ради правосуддя (ВРП)
10. Конституція України (Розділ VIII «Правосуддя»)
11. Кодекс суддівської етики (2013 р.)
12. Коментар до Кодексу суддівської етики
13. Практика ЄСПЛ (Європейського суду з прав людини)

Методичні поради до теми: у цій темі слід звернути увагу на принципи незалежності, неупередженості та доброчесності судді. Студентам варто дослідити міжнародні стандарти (зокрема Бангалорські принципи) та їхнє застосування у національній практиці. Рекомендується аналізувати приклади конфлікту

інтересів чи порушення суддівської етики, щоб зрозуміти, як вони впливають на довіру суспільства до правосуддя.

Тема 5. Етичні основи професійної діяльності прокурора, адвоката та приватного виконавця

План

1. Поняття професійної етики прокурора, адвоката та приватного виконавця.
2. Основні принципи етики прокурора: законність, об'єктивність, незалежність, добросовісність.
3. Основні принципи адвокатської етики: конфіденційність, лояльність до клієнта, незалежність, професійна компетентність.
4. Основи етики приватного виконавця: неупередженість, дотримання законності, захист прав сторін, уникнення конфлікту інтересів.
5. Джерела етичних норм: національні кодекси професійної етики, закони, міжнародні стандарти.

Поняття до теми: професійна етика прокурора, професійна етика адвоката, етика приватного виконавця, законність, незалежність, добросовісність, конфіденційність, лояльність, неупередженість, конфлікт інтересів

Питання для самоконтролю:

1. Які основні принципи професійної етики прокурора?
2. Чим адвокатська етика відрізняється від прокурорської?
3. Які ключові етичні вимоги до приватного виконавця?
4. Чому конфіденційність є фундаментальною для адвокатської діяльності?
5. Як уникнення конфлікту інтересів впливає на добросовісність правничої професії?

Творчі завдання

- ✓ *Есе: «Етичні стандарти як гарантія довіри до правничої професії».*
- ✓ *Дискусія: «Чи може прокурор діяти виключно за законом, ігноруючи моральні цінності?».*
- ✓ *Порівняльний аналіз: складіть таблицю «Етичні принципи прокурора - адвоката - приватного виконавця».*

Джерела для аналізу до теми:

1. Загальна декларація прав людини (1948)
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (1950)
3. Конституція України:
4. Загальний кодекс правил для адвокатів Європейського Співтовариства (ССВЕ, 1988)
5. Хартія основоположних принципів європейської адвокатури (2006)
6. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»
7. Правила адвокатської етики (2017/2019):
8. Керівні принципи ООН щодо ролі осіб, які здійснюють судове переслідування (1990):
9. Європейський кодекс етики для прокурорів (2000): Рекомендація Ради Європи Rec(2000)19.
10. Закон України «Про прокуратуру»
11. Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів (2017)
12. Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку (ООН, 1979)
13. Європейський кодекс поліцейської етики (2001):
14. Закон України «Про Національну поліцію
15. Правила етичної поведінки поліцейських (Наказ МВС №1179).
16. Кодекс професійної етики приватних виконавців

Методичні поради до теми: При опрацюванні теми важливо порівнювати етичні стандарти різних професійних ролей: прокурора (законність, об'єктивність), адвоката (конфіденційність, лояльність до клієнта) та приватного

виконавця (неупередженість, дотримання законності). Студентам слід звернути увагу на відмінності у відповідальності та обов'язках кожної професії, а також на практичні приклади порушення етичних норм.

Тема 6. Професійна етика представників інших юридичних професій

План

1. Поняття професійної етики у сфері юридичної діяльності.
2. Етичні стандарти нотаріусів: неупередженість, законність, конфіденційність.
3. Етичні стандарти юрисконсультів: добросовісність, професійна компетентність, відповідальність перед роботодавцем і суспільством.
4. Етичні стандарти державних службовців у правовій сфері: законність, прозорість, уникнення конфлікту інтересів.
5. Співвідношення етичних норм різних професій та їх роль у формуванні правничої культури

Поняття до теми: *професійна етика, етика нотаріуса, етика юрисконсульта, етика державного службовця, конфіденційність, неупередженість, законність, добросовісність, конфлікт інтересів, професійна культура*

Питання для самоконтролю:

1. Які основні принципи професійної етики нотаріуса?
2. Чим етика юрисконсульта відрізняється від етики адвоката?
3. Які ключові етичні вимоги до державних службовців у правовій сфері?
4. Чому конфіденційність є важливою для нотаріальної діяльності?
5. Як уникнення конфлікту інтересів впливає на добросовісність юриста?

Творчі питання

- ✓ *Есе: «Етичні стандарти як основа довіри до правничої професії».*
- ✓ *Дискусія: «Чи можуть етичні стандарти бути універсальними для всіх юридичних професій?».*
- ✓ *Порівняльний аналіз: складіть таблицю «Етичні принципи нотаріуса – юрисконсульта – державного службовця».*

Джерела для аналізу до теми:

1. Європейський кодекс нотаріальної етики (2002)
2. Закон України «Про нотаріат»
3. Правила професійної етики нотаріусів України (2013)
4. Глобальна хартія примусового виконання (2011)
5. Закон України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів»
6. Кодекс професійної етики приватних виконавців (2017):

Методичні поради до теми: опрацьовуючи тему, студенти мають дослідити етичні стандарти нотаріусів, юрисконсультів та державних службовців у правовій сфері. Важливо звернути увагу на принципи конфіденційності, законності та уникнення конфлікту інтересів. Рекомендується порівнювати етичні вимоги різних професій та аналізувати, як вони впливають на загальну правничу культуру.

Тема 7. Етика та відповідальність правника

План

1. Поняття та співвідношення професійної етики та юридичної відповідальності.
2. Види відповідальності правника за порушення етичних і професійних стандартів.
3. Дисциплінарні органи у правничій професії: склад,

повноваження та процедура розгляду скарг.

Поняття до теми: *дисциплінарна відповідальність, юридична відповідальність, скарга, дисциплінарний орган, дисциплінарна комісія, етична дилема, етичні норми, правові норми*

Питання/завдання для самоконтролю:

1. Заповніть порівняльну таблицю «Дисциплінарна відповідальність правників різних спеціалізацій». Наприклад,

Критерій порівняння	Види юридичної практичної діяльності		
	Адвокат	Суддя	Прокурор	
Нормативна база	Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», Правила адвокатської етики	Закон України «Про судоустрій і статус суддів», Кодекс суддівської етики	Закон України «Про прокуратуру», Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів
Хто має право ініціювати скаргу?				
Орган, що приймає рішення				
Види дисциплінарних стягнень				
Строки притягнення до відповідальності				
....				

2. Робота з кейсом ЄСПЛ. Ознайомтесь із практикою Європейського суду з прав людини щодо свободи вираження поглядів правників (наприклад, справа «*Морис проти Франції*» або *інша*). Підготуйте коротке резюме (до

- 2 сторінок) на тему: «Де закінчується свобода слова правника і починається дискредитація правосуддя?»».
3. Чи може правник бути притягнутий до дисциплінарної відповідальності за дії, вчинені у позаробочий (особистий) час? Наведіть приклади.
 4. Яка роль презумпції невинуватості у процедурі притягнення правника до дисциплінарної відповідальності?
 5. Що таке «конфлікт інтересів» у діяльності правника і які етичні наслідки його ігнорування?
 6. У яких випадках притягнення правника до юридичної відповідальності є формою тиску на його незалежність, а в яких - об'єктивною необхідністю?
 7. Які існують механізми оскарження рішень дисциплінарних органів?

Методичні поради до теми: у цій темі слід зробити акцент на видах відповідальності юриста: правовій, моральній та професійній. Студентам варто зрозуміти, що етичні стандарти не лише регулюють поведінку, а й визначають межі відповідальності перед суспільством і клієнтом. Рекомендується аналізувати приклади дисциплінарних справ, щоб побачити, як порушення етичних норм призводить до правових і репутаційних наслідків.

Теми індивідуально-дослідної роботи

Вимоги:

1. *Загальні:* робота виконується у письмовій формі (есе, дослідницьке повідомлення, аналітичний огляд); обсяг: 3-12 сторінок друкованого тексту (шрифт Times New Roman, 14, інтервал 1,5); мова викладу: академічна, чітка, логічна, без плагіату; обов'язкове використання наукових джерел (не менше 10), включно з міжнародними документами та національними

кодексами.

2. *Структура роботи*: титульна сторінка (назва теми, ПІБ студента, група, викладач); вступ (актуальність теми, мета та завдання роботи); основна частина (теоретичний аналіз ключових понять; огляд нормативних документів (міжнародних та національних); практичні приклади, кейси, судова практика, власні висновки та критичні оцінки); висновки (узагальнення результатів, пропозиції); список використаних джерел (оформлений за стандартами).

Орієнтовні теми

1. Правові та цивілізаційні цінності як основа професійної етики юриста.
2. Система моральної регуляції у правничій діяльності: цінності, ідеали, принципи.
3. Добро і зло як вихідні категорії професійної етики правника.
4. Моральна свідомість юриста: структура та значення.
5. Міжнародні стандарти професійної етики юристів: аналіз документів ООН та Ради Європи.
6. Бангалорські принципи поведінки суддів: значення для української судової системи.
7. Національні кодекси професійної етики: адвокатська, суддівська, прокурорська практика.
8. Етика правосуддя: незалежність та неупередженість судді.
9. Етичні основи діяльності прокурора: баланс між законом і моральними цінностями.
10. Конфіденційність як ключовий принцип адвокатської етики.
11. Етичні стандарти приватного виконавця: проблеми та перспективи.
12. Професійна етика нотаріуса: принципи та виклики сучасності.

13. Етика юрисконсульта: відповідальність перед роботодавцем і суспільством.
14. Етичні стандарти державних службовців у правовій сфері.
15. Конфлікт інтересів у правничій діяльності: етичні аспекти та шляхи вирішення.
16. Відповідальність юриста: правова, моральна та професійна складові.
17. Доброчесність як ключова категорія професійної культури юриста.
18. Репутаційна відповідальність правника: роль етичних стандартів у формуванні довіри.
19. Гармонізація міжнародних та національних етичних норм: проблеми та перспективи.
20. Етичні дилеми сучасної правничої практики: аналіз кейсів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна література:

1. Митрофанов І. І., Васечко Л. О., Кравчук В. М. Професійна етика в юриспруденції : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2024. 476 с.
2. Професійна етика юриста : навчально-методичний посібник (у схемах) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів : ПП «Арал», 2018. 108 с.
3. Марченко О.В. Юридична деонтологія : навч. посіб. Дніпро : Дніпров. держ. ун-т внутр. справ. 2025. 168 с.
4. Базь А. В. Правові конфлікти: способи їх вирішення та попередження. Київ : Національний авіаційний університет, 2020. 113 с.

Допоміжна література:

1. Бангалорські принципи. URL:
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_j67
2. Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства. URL:
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_343#Text
3. ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>
4. ЗУ «Про прокуратуру». URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>
5. ЗУ «Про нотаріат». URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>
6. ЗУ «Про судоустрій та статус суддів». URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>
7. Кодекс суддівської етики. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001415-13#Text>
8. Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001900-17#Text>
9. Меліхова Ю. А. Морально-професійна культура судді: історія і сучасність : монографія / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2015. 217 с.
10. Парасюк В. М. Професійна етика слідчого органів внутрішніх справ : навч. посіб. / Львівський ін-т внутрішніх справ при Національній академії внутрішніх справ України. Л. : [б.в.], 2004. 68 с.
11. Подкопаєв С. В. Дисциплінарна відповідальність суддів: сутність, механізм реалізації. 2.вид., випр. і доп. Х. : ВД «ІНЖЕК», 2005. 216 с.

Інформаційні ресурси:

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/>.
2. Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua/>.
3. Вища рада правосуддя. URL: <https://hcj.gov.ua/>
4. Національна асоціація адвокатів України. URL: <https://unba.org.ua/>
5. Офіс генерального прокурора. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/index.html>
6. Міністерство юстиції України. URL: <http://www.minjust.gov.ua>
7. Верховний Суд. URL: <http://www.supreme.court.gov.ua> та ін.